

Empty Playlist

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทย จะหันมาสนใจ “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน”

1
SHARES

LINE

ในวันที่ผู้คนเริ่มตระหนักถึงภัยที่มนุษย์สร้างแก่สิ่งมีชีวิตและท้องทะเล ถูกปลุกขึ้นผ่านปรากฏการณ์ “มาเรียม Effect” จากข่าวการตายของมาเรียม พระยูนขวัญใจชาวไทยนั้น ผลการชันสูตรของทีมสัตวแพทย์พบว่า มีเศษพลาสติกเล็ก ๆ หลายชิ้นอยู่ในลำไส้ของมาเรียม จากเศษพลาสติกบนบกของมนุษย์ สุ่มหันตภัยร้ายอันนำมาซึ่งความตายของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของมนุษย์ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใต้ท้องทะเล และจะมีสักกี่คนที่ตระหนักว่าในท้ายที่สุดแล้วนั้น ผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสังคม ไม่ใช่แค่เพียงสัตว์ทะเล แต่รวมถึงมวลมนุษยชาติ วันนี้ Research Café จึงอยากเชิญชวนทุกคนมาทำความรู้จักกับแนวคิดเรื่อง “Blue Economy” หรือ “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน”

“เศรษฐกิจสีน้ำเงิน” คืออะไร?

เศรษฐกิจสีน้ำเงิน คือ แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาระบบนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน หรือหากกล่าวให้เข้าใจง่ายที่สุด เศรษฐกิจสีน้ำเงิน หมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามชายฝั่งและในทะเลนั่นเอง

Empty Playlist

(UNCSD) ซึ่งได้มีการบัญญัติคำขึ้นมาใหม่ คือ เศรษฐกิจสีเขียว อันเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นให้เกิดความกินดีอยู่ดีของมนุษย์และความเท่าเทียมทางสังคม โดยลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของระบบนิเวศน์ โดยเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแรงงาน และทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

ทุกประเทศได้รับแนวคิดนี้ไปปรับใช้กับบริบทของประเทศตน จากการนำเอาแนวคิดไปปรับใช้นั้นสิ่งที่น่าสนใจ คือ ประเทศที่เป็นหมู่เกาะ และประเทศที่พึ่งพิงการใช้ทรัพยากรทางทะเลได้ประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวเข้ากับบริบทและสภาพแวดล้อมของประเทศตน ซึ่งเน้นไปในเรื่องของการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในประเทศของตน และในน่านน้ำทะเลสากล เนื่องด้วยมหาสมุทรและทะเลหลวงล้วนแต่เป็นทรัพยากรร่วมที่เปิดให้ทุกประเทศเข้าใช้ประโยชน์ได้ (Open Resource) กล่าวคือ เป็นสินค้าสาธารณะที่ไม่สามารถกีดกันใครได้นั่นเอง เพราะฉะนั้นเป้าหมายที่แท้จริงมิใช่เพียงเพื่อการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการใช้ทรัพยากรทางทะเลร่วมกัน ดังเช่นในมหาสมุทรและน่านน้ำสากล

เพื่อให้เห็นความแตกต่าง และข้อต่อจาก Green Economy สู่ Blue Economy นั้น อาจกล่าวได้ว่า หากพื้นที่ราบลุ่มมีผืนป่าและแผ่นหญ้าอันเขียวขจีเป็นดังหัวใจของความยั่งยืนฉันใด พื้นที่ชายฝั่งก็มีหาดทราย และทะเลสีครามเป็นดังอัญมณีล้ำค่าแก่การอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาฉันนั้น

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เศรษฐกิจสีน้ำเงิน คือกรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของทุกภาคส่วนในสังคมที่เห็นพ้องต้องกันในการปรับตัวเข้าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรอบการพัฒนาเศรษฐกิจสีน้ำเงินเป็นการบูรณาการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพิงทรัพยากรทางทะเลและมหาสมุทร (marine/ocean economy) ควบคู่ไปกับการคำนึงถึงประเด็นทางสังคม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (environmental sustainability) และการดำเนินงานของภาคธุรกิจ เป็นต้น

Sharing Success Stories to Inspire Change

1

ระดับแรก คือ การจัดการระดับชุมชน

- ประเทศ Gambia ดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมสตรีในการจับสัตว์น้ำ(หอยนางรม) การปลูกป่าชายเลนและพัฒนาคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล
- ประเทศ Madagascar พัฒนารูทกิจประมงขนาดเล็กแบบดั้งเดิมเพื่อการส่งออกอาหารทะเลแปรรูปและการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งของชุมชน

2

ระดับสอง คือ การจัดการเชิงบูรณาการของรัฐ

- ประเทศ Norway ใช้แนวทาง Integrated Management for Marine Areas การป้องกันความเสี่ยงต่อระบบทางทรัพยากรการประเมินความเสี่ยงจากมลพิษในทะเล การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

3

ระดับสาม คือ การจัดการในระดับประเทศ

- ประเทศ Seychelles มีการกำหนดเขต Exclusive Economic Zone (EEZ) หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาระบบการประมงอย่างยั่งยืนและการจัดการท่าเรือที่เหมาะสม
- ประเทศ Barbados ได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องเรื่องการคุ้มครองแนวปะการัง (สำหรับเยาวชน)

4

ระดับสี่ คือ การจัดการในระดับภูมิภาค

- การจัดการร่วมกันด้านประมงในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของประเทศต่างๆในยุโรป

ภาพรวมของรูปแบบกิจกรรมและโครงการตามแนวทางเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

Empty Playlist

Inspire Change” ของ UNEP 1 พบว่ากิจกรรมหรือโครงการที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ 4 ระดับที่น่าสนใจ และจะช่วยให้เราเห็นภาพรวมของรูปแบบกิจกรรมและโครงการตามแนวทางเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ดังต่อไปนี้

ระดับแรก คือ การจัดการระดับชุมชน เช่น ในประเทศ Gambia ซึ่งได้ดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมสตรีในการจับสัตว์น้ำ (หอยนางรม) อย่างยั่งยืน พร้อมกับการปลูกป่าชายเลนและพัฒนาคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล และในประเทศ Madagascar ที่ดำเนินการพัฒนาธุรกิจประมงขนาดเล็กแบบดั้งเดิมเพื่อการส่งออกอาหารทะเลแปรรูป และการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งของชุมชนโดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างชุมชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานภาครัฐ

ระดับที่สอง คือ การจัดการเชิงบูรณาการของรัฐ เช่น กรณีประเทศนอร์เวย์ใช้แนวทาง Integrated Management for Marine Areas โดยการจัดทำเป็นแผนระดับชาติ (National plan) ที่มีทั้งมิติการใช้ประโยชน์ทางทะเล การป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากร การประเมินความเสี่ยงจากมลพิษในทะเล (ที่มีต้นทางมาจากแผ่นดิน) การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศ การต่อยอดภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ การจัดทำแผนที่เพื่อการจัดการประโยชน์ทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น

ระดับที่สาม คือ การจัดการในระดับประเทศ เช่น ประเทศ Seychelles ในทวีปแอฟริกา ที่ประกอบด้วย 115 เกาะ มีการกำหนดเขต Exclusive Economic Zone (EEZ) หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลจึงได้พัฒนาระบบการประมงอย่างยั่งยืนและการจัดการท่าเรือที่เหมาะสม การเพิ่มพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเล และในประเทศ Barbados ได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องการคุ้มครองแนวปะการัง (สำหรับเยาวชน) โครงการจัดการขยะของชุมชน และโครงการการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

Empty Playlist

จากที่ได้กล่าวถึงในทั้ง 4 ระดับนั้น รายงานดังกล่าวสรุปว่าความสำเร็จของการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความร่วมมือกันของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ยังมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการที่ทุกภาคส่วนเล็งเห็นถึงประโยชน์ในระยะยาวของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง

บทบาทของภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนแนวทางไปสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงิน

จากที่กล่าวถึงก่อนหน้าว่า ความสำเร็จของการก้าวเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนที่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินธุรกิจให้สามารถก้าวไปสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงินได้ โดยอาจแบ่งบทบาทของภาคธุรกิจออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

- (1) ธุรกิจบริการที่มีการปกป้อง ฟื้นฟู และทำให้ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งสมบูรณ์และยั่งยืน
- (2) ธุรกิจที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเจริญเติบโตของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง
- (3) ธุรกิจที่เป็นการบูรณาการระหว่างการดำเนินการของอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการดำเนินการของภาครัฐในการรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- (4) ธุรกิจที่เกิดจากการคิดค้นเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุด

จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนนั้นมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ดังนั้นจึงได้เกิดการพัฒนาต่อยอดเพื่อก้าวไปสู่ “เขตเศรษฐกิจสีน้ำเงิน” อันหมายถึง พื้นที่ซึ่งมีการจัดการระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน เห็นพ้องต้องกันในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและการ

Empty Playlist

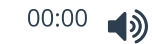
ประโยชน์ทางทะเลที่เหมาะสม ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและบรรเทาปัญหาความยากจน

ตัวอย่าง “เขตเศรษฐกิจสีน้ำเงิน” ในประเทศจีน

ตัวอย่างของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ได้แก่ กรณีเขตเศรษฐกิจสีน้ำเงิน 3 แห่งในบริเวณคาบสมุทรซานตง (Shandong Peninsula) ของประเทศจีน ที่ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 2010 ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 160,000 ตารางกิโลเมตร ในพื้นที่ทะเล (Offshore water) และ 64,000 ตารางกิโลเมตร บนที่ดินของ 6 เมือง (Cities) และ 2 มุมชนชายทะเล (Coastal counties) โดยเขตเศรษฐกิจสีน้ำเงินดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเดินเรือทะเล (Maritime industries) โรงงานอุปกรณ์เรือเดินสมุทร (Equipment manufacturing) โรงงานเคมี (Oceanic chemical) ธุรกิจประมง ธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งนี้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ China's State Oceanic Administration (SOA)

นอกจากนี้ ประเทศจีนมีความพยายามที่จะเสนอเมืองชายฝั่งเซี่ยเหมิน (Xiamen) เป็นเขตเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ของกรอบความร่วมมือ APEC หรือที่เรียกว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก หรือ Asia-Pacific Economic Cooperation ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซียเห็นโอกาสของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสีน้ำเงินเช่นเดียวกัน โดยจะบูรณาการการพัฒนาที่ดินและการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร (Integrated land-and ocean-based development) ในบริเวณเกาะบาหลี (Bali) และเกาะลอมบอก (Lombok) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เกาะซุนดาน้อย

สำหรับประเทศไทยนั้น แนวคิดเรื่อง Blue Economy หรือ “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน” มิใช่เรื่องใหม่หรือไกลตัว เนื่องจากแนวคิดของ Blue Economy มีลักษณะคล้ายกับแนวคิดเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy philosophy) และแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ซึ่งสอดคล้อง กันถึง 7 เป้าหมาย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดเช่น เป้าหมายที่ 14 อันว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล ด้วยการปรับกลยุทธ์การขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

Empty Playlist

ไทยในปัจจุบัน คือถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทยจะหันมาสนใจ “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน” หรือต้องรอมาเรียน
ตัวที่สอง ตัวที่สาม ต้องตายการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนจึงจะเกิดขึ้น

อ้างอิงข้อมูลจาก

โครงการวิจัย “การศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาจังหวัดชายฝั่งทะเลของไทย เพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงิน”

หัวหน้าโครงการ : นิรมล สุธรรมกิจ

สนับสนุนโดย : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

เรียบเรียง ณัฐนภ ศรัทธารธรรม

กราฟิก ชนกนันท์ สราภิรมย์

1
SHARES

f Facebook

Twitter

LINE Line

TAGGED สังคม, สิ่งแวดล้อม

